

Виконання Програми економічного і соціального розвитку та бюджету Чернігівської області у 2012 році

Промисловість

Основними пріоритетами у сфері промислової політики є стабілізація роботи промислового комплексу, активне впровадження енергозберігаючих технологій, виробництво продукції вищих технологічних укладів, розвиток імпортозаміщуючих виробництв.

За 9 місяців ц. р. обсяг реалізованої промислової продукції становить 10,4 млрд. грн., що перевищує обсяг аналогічного періоду минулого року на 1,0 млрд. грн.

У структурі реалізованої продукції по області найбільші частки належать виробництву харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів (44,3%), виробництву та розподіленню електроенергії, газу та води (22,0%), целюлозно-паперовому виробництву, видавничій діяльності (9,0%), машинобудуванню (5,4%), виробництву продуктів нафтоперероблення (близько 2,1%).

За підсумками січня-жовтня ц. р. утримувалась позитивна динаміка розвитку цього ключового сегмента реального сектору економіки. Темп росту обсягів промислового виробництва склав 100,2%, що перевищує показник по Україні (98,6%) і відповідає 11 позиції серед регіонів.

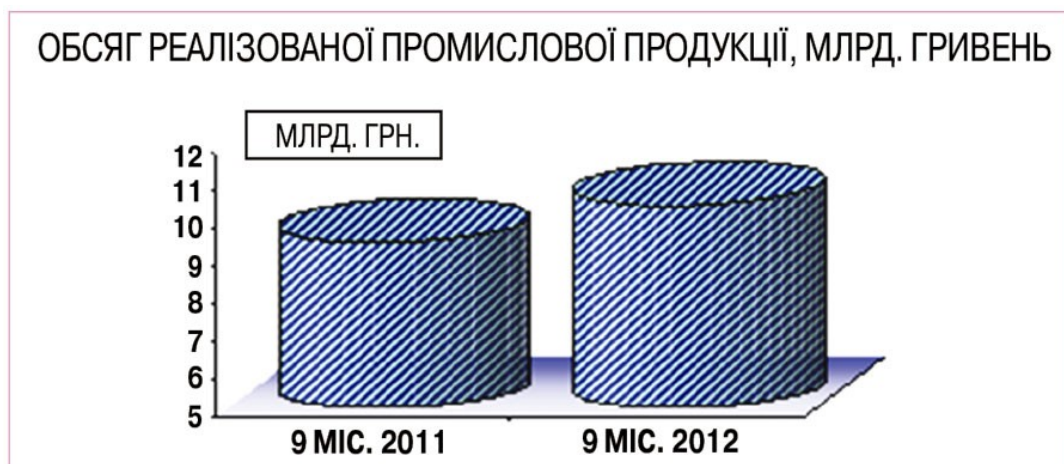
У добувній промисловості обсяги виробництва зросли на 9,6%. У харчовій галузі приріст обсягів виробництва склав 4,7% до січня-жовтня минулого року, що зумовлено збільшенням випуску продукції на підприємствах з перероблення і консервування овочів та фруктів (+79,5%), виробництва крохмалю (+53,0%), дистильованих алкогольних напоїв (+33,5%), виробництва олії та тваринних жирів (+9,8%), кондитерських виробів (+8,7%), молочних продуктів (+4,4%). Також збільшилось виробництво тютюнових виробів, солоду та пива.

У хімічній та нафтохімічній промисловості у жовтні 2012 року приріст до жовтня минулого року склав 23,7%. Більше, ніж торік, вироблено пластмас у первинних формах та пластмасових виробів. Позитивний результат (+10,8%) отриманий у виробництві електричного, електронного та оптичного устаткування. Натомість переорієнтація виробництва на ПрАТ «Чернігівський автозавод» з виготовлення транспортних засобів на виготовлення запчастин до автобусів спричинила спад виробництва на 9,4% в цілому у машинобудівній галузі. Проте вже у жовтні на підприємствах машинобудування обсяги попереднього місяця перевищені на 3,0%, а проти жовтня минулого року — на 9,3%.

Водночас в окремих галузях переробної промисловості (легкій, целюлозно-паперовій та поліграфічній, деревообробці та металообробці) зафіксоване відставання від минулорічних обсягів, що пов'язано з падінням

попиту на європейських ринках через кризові явища. Крім того, у зв'язку з реконструкцією та модернізацією обладнання на КЕП «Чернігівська ТЕЦ» ТОВ фірми «ТехНова» зменшилось виробництво електроенергії. Облдержадміністрацією здійснюється постійний моніторинг промислового виробництва та вживаються заходи щодо стабілізації роботи промислових підприємств області.

З метою реалізації регіональної промислової політики розроблена Середньострокова програма промислового розвитку Чернігівської області до 2015 року, яка спрямована на впровадження високих технологій, стимулювання наукомістких виробництв, формування умов для розширення масштабів промислового виробництва і реалізації якісної конкурентноздатної продукції.

Інноваційна діяльність

Механізми підтримки інноваційної діяльності підприємств регіону відпрацьовані у Програмі науково-технічного та інноваційного розвитку Чернігівської області на 2011-2015 роки. У 2011 році інвестиції в основний капітал по промисловості становили 852,4 млн. грн., що на 20,3% більше, ніж в попередньому році. Загальний обсяг інноваційних витрат у 2,3 разу перевищив показник 2010 року та становив 49,5 млн. гривень.

Новації впроваджували 42 промислові підприємства (у 2010 році – 40), що становить 17,8% загальної кількості та на 1,6 процентних пунктів перевищує відповідний показник по Україні. Найбільш інноваційно активними були підприємства з виробництва харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів, легкої промисловості та машинобудування. Ними освоєно виробництво 42 інноваційних видів продукції, з яких 25 – машини та устаткування.

Майже третина підприємств, що впроваджували інновації, виконували роботи з технічного оновлення виробництва. Ними було впроваджено 19 нових технологічних процесів, з яких 5 — маловідходних, ресурсозберігаючих та безвідходних, та придбано 2 нові технології. В результаті впровадження інновацій промисловими підприємствами області поставлено на ринок та реалізовано товарів на 221,3 млн. грн.

У 2012 році з метою зниження енергоємності виробничих процесів та підвищення конкурентоспроможності власної продукції на промислових

підприємствах області впроваджено ряд прогресивних технологій. Зокрема, введено в експлуатацію вакуумну лінію з випуску плодоовочевої консервної продукції та цех з випуску консервованих салатів на ПрАТ «Ніжинський консервний комбінат», введено в експлуатацію нові споруди з очищення виробничих стічних вод на ПАТ «Чернігівське відділення «Сан ІнБев Україна», відкрито лінію з виробництва ультрапастеризованого молока на ПАТ «Ічнянський молочно-консервний комбінат».

Найбільш значущими інноваційно-інвестиційними проектами, що реалізуються в області, є:

- **розробка та виробництво сучасних технічних засобів навчання та тренажерів для підготовки робітників за найбільш масовими спеціальностями**(ТОВ «НВП «Метекол»);

- створення виробництва з виготовлення медичної техніки (кардіодефібриляторів та аероінсоляційного комплексу для лікування опікових хворих; розробка та виготовлення портативних інтелектуальних електрокардіографів нового покоління для використання у клінічній практиці, медицині спорту і праці та для індивідуального використання (ТОВ «НВП «Метекол»);

- розробка модернізованої радіотелеметричної системи Сіріус-М (ПАТ «ЧеЗаРа»);

- виробництво карданних валів для сільгосп- та спецтехніки (ТОВ «Український кардан»);

- розробка та випуск інноваційної продукції для забезпечення потреб птахівничої галузі (ПАТ «Завод «Ніжинсільмаш»);

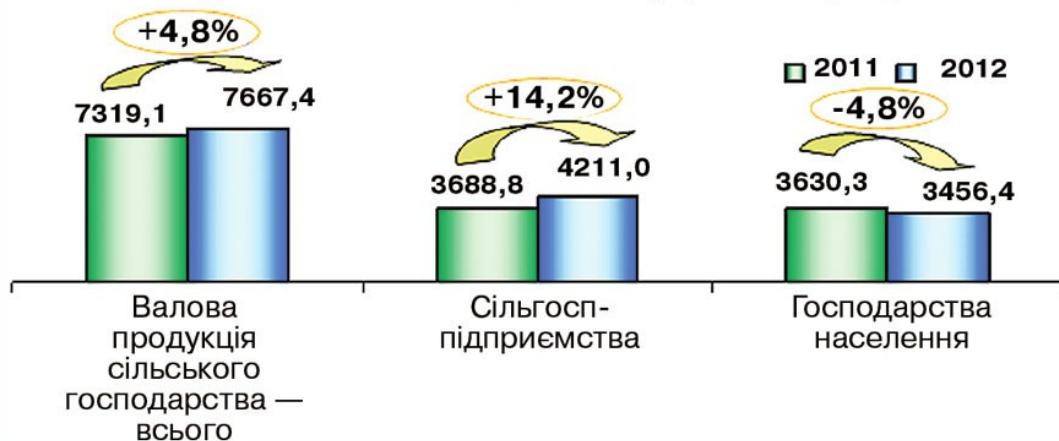
- реконструкція виробництва ПАТ «Ічнянський молочно-консервний комбінат», що передбачає введення нового цеху з виробництва молочної продукції (зокрема, дитячого харчування).

Агропромисловий комплекс

У цьому році аграрний сектор Чернігівщини досяг вагомих результатів. За січень-жовтень 2012 року індекс виробництва валової сільськогосподарської продукції в усіх категоріях господарств порівняно з відповідним періодом минулого року становив 104,8%, у т. ч. в сільгосппідприємствах – 114,2%, у господарствах населення – 95,2%.

У 2012 році, Чернігівщина отримала найвищий за всю історію області урожай зернових культур – понад 2,8 млн. тонн. Станом на 30.11.2012 вже намолочено 2750,2 тис. тонн зерна.

**Виробництво валової продукції
сільського господарства за січень-жовтень**
(у постійних цінах 2010 р., млн. грн.)

Сільгосптоваровиробниками області станом на 1 листопада скошено та обмолочено зернових та зернобобових культур на площі 512,7 тис. га. Середня врожайність зернових культур становить 39,1 ц з 1 га (рік тому – 33,9 ц). Завершено посів озимих культур під урожай 2013 року, які займають площу 238,0 тис. га (105% до прогнозу), в тому числі озима пшениця – 159,0 тис. га (104%), жито – 76,5 тис. га (104%), озимий ріпак — 42,7 тис. га (159%). Щорічне збільшення виробництва зерна вимагає подальшого розвитку зернозберігального господарства із сучасними сушильними комплексами.

У 2012 році завершено будівництво другої черги елеватора загальною потужністю 194 тис. тонн у ТОВ «Елеватор-Агро» Прилуцького району, у СТОВ «Інтер» Ічнянського району – на 40 тис. тонн, у ТОВ «Бахмачрегіон-постач» Бахмацького району – на 5 тис. тонн, першої черги елеватора на 2,1 тис. тонн у агропромисловій групі «Агротрейд» Борзнянського району.

Чернігівщина є одним з лідерів в Україні з виробництва картоплі, тому опрацьовується питання впровадження інвестиційного проекту з будівництва нового сучасного заводу з виробництва картоплепродуктів у ПБП «Вимал», що дасть можливість переробки 600 тонн картоплі на добу з річним виробництвом крохмалю 9600 тонн. Всього в області діє 114 картоплесховищ потужністю 213 тис. тонн, з них 4 побудовані із застосуванням новітніх технологій зберігання продукції.

У галузі тваринництва здійснюється реалізація понад 20 інвестиційних проектів у молочному скотарстві. Найбільш значущими для області серед них є: ДП «Красносільське-молоко» – будівництво молочного комплексу на 4520 голів, ТОВ «Агрікор Холдинг» с. Сергіївка Прилуцького району – будівництво молочного комплексу на 2400 корів.

На даний час в області працює 35 сучасних доїльних зал. У цьому році введено в експлуатацію другу чергу молочного комплексу ТОВ «Дружба-Нова» на 500 корів, першу чергу молочного комплексу у ПрАТ «Чернігівське племпідприємство» на 500 корів, другу чергу молочного комплексу ТОВ АФ «Обрій ЛТД» на 300 корів та молочного комплексу СТОВ «Крапивнянський» на 300 корів. Очікується введення в експлуатацію ще 3 об'єктів відповідно на 650, 308 і 300 корів.

Для покращення ситуації в галузі свинарства здійснюється перепрофілювання господарств на прогресивні типи відгодівлі, заплановане будівництво комплексу з виробництва свинини на 60 тис. свиней у ТОВ «Агрікор Холдинг» Прилуцького району.

Інвестиційна та будівельна діяльність

За січень-вересень обсяг капітальних інвестицій склав майже 1,5 млрд. грн. Провідною сферою за обсягами залучених інвестицій залишається сільське господарство, на розвиток якого використано близько 40% від загального обсягу. На розвиток будівництва припадає близько 24%, промисловості – до 20% від загального обсягу.

Головним джерелом фінансування інвестицій залишаються власні кошти підприємств, які формують більше 65% загального обсягу капітальних інвестицій. За рахунок державного та місцевих бюджетів освоєно 7,8% інвестицій. Частка коштів населення на будівництво власного житла перевищує 16%.

Підприємствами області з початку року введено в експлуатацію ряд виробничих потужностей: з виробництва 12,5 т на рік моновитки (м.Чернігів, ТОВ «Канон»), 7 тис.т виробів з паперу господарсько-побутового та санітарно-гігієнічного призначення (м. Чернігів, ТОВ «Аметист»), 35 тис.м2 покрівельних матеріалів з легкого металу (с. В. Муравійка Куликівського району), 50 т продуктів з м'яса (с. Малинівка Чернігівського району), 194 т виробів сухарних, печива та здобних хлібобулочних виробів довготривалого зберігання (с. Комарівка Борзнянського району ТОВ «Борзнянське печиво»), а також із переробки 50 т рибної продукції (сmt Куликівка, ТОВ «Гарпун»), 250 т м'яса (м. Остер Козелецького району), оброблення 22,5 тис. т молока рідкого і вершків (ПАТ «Ічнянський молочно-консервний комбінат»).

Загальний обсяг прямих іноземних інвестицій, вкладених в економіку області, на 1 жовтня 2012 року склав 105,8 млн. дол. США. Приріст іноземного акціонерного капіталу, з урахуванням його втрат, курсової різниці становив 4,9% до початку року.

Всього за 9 місяців залучено 8,7 млн. дол. США прямих іноземних інвестицій, що у 2,2 разу більше, ніж за 9 місяців 2011 року.

До основних країн-інвесторів, на які припадає 86,1% загального обсягу прямих інвестицій, входять Німеччина, Польща, Литва, Російська Федерація, Велика Британія, Італія.

Значні обсяги іноземних інвестицій зосереджено на підприємствах промисловості (78,3% загального обсягу), сільського господарства, мисливства та пов'язаних з ним послуг (3,7%), на підприємствах торгівлі, ремонту автомобілів, побутових виробів та предметів особистого вжитку (5,5%).

Розбудова інфраструктури

Середньостроковою Програмою соціально-економічного розвитку області «Чернігівщина-2015. Спільний шлях до добробуту» розбудову та модернізацію інфраструктури визначено як стратегічний напрям. Освоєння державних коштів дозволило ввести в експлуатацію найбільш соціально значимі об'єкти, які перебували у стадії незавершеного будівництва.

На стадії завершення — будівництво спального комплексу на 60 місць обласного центру медико-соціальної реабілітації дітей-інвалідів у м. Чернігові. Крім того, введено в експлуатацію амбулаторно-поліклінічний заклад, дитячий садок, їдальні, кафе, магазини, автозаправні станції, станції техобслуговування, 33,8 км газопроводів. Газифіковано 10 населених пунктів області.

На 2012 рік заплановано надходження в область понад 218 млн. грн. інвестиційних вкладень з Державного бюджету, що на 68% більше рівня 2011 року. За рахунок зазначених коштів передбачається здійснити будівництво, реконструкцію та ремонт 124 об'єктів соціальної сфери, у тому числі реконструкцію систем опалення та заходів теплореновації 83 закладів освіти, охорони здоров'я і культури, 28 об'єктів комунального господарства. Облдержадміністрація вживає заходи, спрямовані на повне освоєння державних субвенцій, а також веде пошук додаткових джерел фінансування проектів із поліпшення інфраструктури. Зокрема, продовжується впровадження чергового етапу Програми Європейського союзу та ООН «Місцевий розвиток, орієнтований на громаду – II фаза», у рамках якої передбачається реалізувати 25 мікропроектів у шести районах області.

Важливою частиною інфраструктурного забезпечення регіону є стан мережі доріг. У 2012 році на будівництво, реконструкцію, ремонт та утримання вулиць і доріг комунальної власності у населених пунктах Державним бюджетом передбачено 40,3 млн. грн., в обласному бюджеті – 6,9 млн. грн. За

рахунок цих коштів були проведені ремонтні роботи доріг до опорних шкіл, проводиться ремонт доріг комунальної власності у населених пунктах. Службою автомобільних доріг в області проведено поточний ремонт окремих ділянок дороги Київ-Чернігів-Нові Яриловичі.

Протягом січня-листопада побудовано 944 житлові будівлі, загальною площею 156,1 тис.м² житла.

Продовжується впровадження програм підтримки житлового будівництва. Зокрема, на програму «Доступне житло» на 2012 рік з Державного бюджету передбачено 5,6 млн. грн.; Програму підтримки житлового кредитування молоді – 3,5 млн. грн.; на реалізацію програми «Власний дім» з різних бюджетів – 6,4 млн. грн.

За Програмою здешевлення вартості іпотечних кредитів для забезпечення доступним житлом громадян, які потребують поліпшення житлових умов, укладено 52 угоди на загальну суму кредитів 8,4 млн. грн.

Енергозбереження

Упродовж 2012 року в усіх сферах суспільного виробництва та бюджетними установами області впроваджені енергозберігаючі заходи вартістю 65,3 млн. грн., що дасть можливість економити щорічно 15,4 тис. тонн умовного палива (на загальну суму 14,5 млн. грн).

Продовжується робота щодо реалізації КП «Чернігівводоканал» Чернігівської міської ради інвестиційного проекту Світового банку «Розвиток міської інфраструктури». У 2012 році завершено реконструкцію 4 водопровідних насосних станцій з переведенням їх роботи на повний автоматичний режим. Вартість робіт становила 30,0 млн. гривень. За рахунок бюджетних коштів проведено реконструкцію котелень бюджетної сфери з встановленням сучасного твердопаливного обладнання на 13 об'єктах. Загальна вартість робіт – майже 6,9 млн. гривень, потужність обладнання 3,44 МВт.

ПАТ «Облтеплокомуненерго» реалізовано 4 проекти зі встановлення твердопаливних котлів, де в якості палива використовуються пелети, сума інвестицій складає 5,3 млн. грн. Зазначені заходи забезпечать щорічну економію до 1 млн. м³ природного газу. Крім того, реконструйовано 2 газові котельні у м. Чернігові та 1 котельню у м. Городня із запровадженням енергозберігаючих технологій, сума інвестицій складає 3,8 млн. грн. Також підприємством встановлено сучасну твердопаливну котельню потужністю 0,8 МВт у смт Седнів Чернігівського району для опалення новозбудованого навчально-виховного комплексу вартістю 1035 тис. грн. За рахунок коштів ТОВ «Укртепло» проведено роботу зі встановлення сучасних твердопаливних котлів потужністю 0,3 МВт для опалення Бахмацького протитуберкульозного диспансеру.

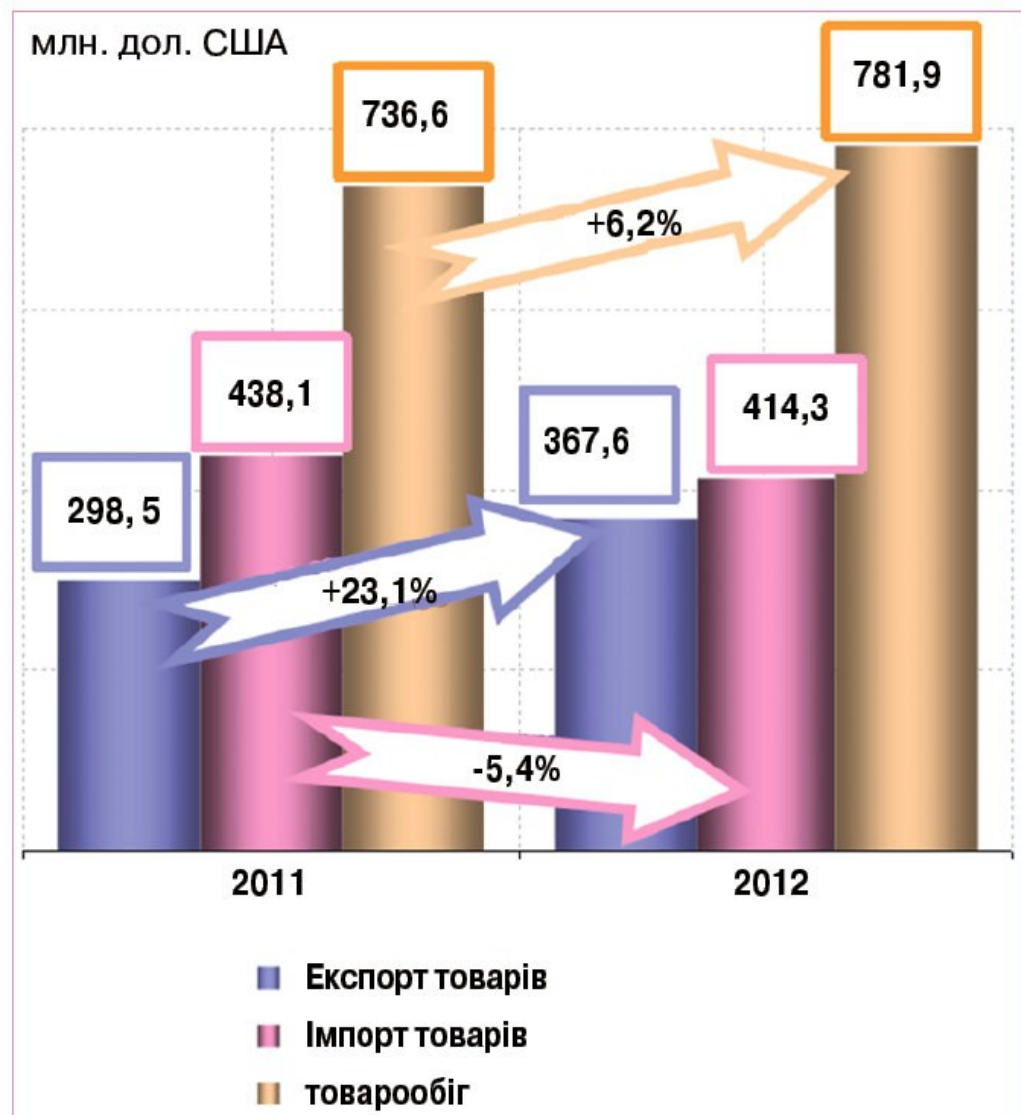
Розпочато реалізацію проекту «Впровадження системи збирання та утилізації біогазу на полігоні ТПВ у м. Чернігів», яким передбачається будівництво енергетичного комплексу на базі чотирьох газотурбінних установок з використанням біогазу сміттєзвалища в якості палива. Загальна вартість проекту складає понад 70,0 млн. грн.

Зовнішньоекономічна діяльність

Головним завданням у сфері зовнішньоекономічної діяльності є формування позитивного міжнародного іміджу Чернігівщини. Тенденції зовнішньої торгівлі області за підсумками січня-вересня показали, що підприємства регіону збільшили обсяги зовнішньоторговельних операцій товарами до 781,9 млн. дол. США (на 6,2% більше минулорічного показника). При цьому експорт товарів зріс на 23,1% і досяг 367,6 млн. дол. США, імпорт зменшився на 5,4%.

У структурі експорту 23,3% становили вироби з паперу та картону, 17,3% – готові харчові продукти, 16,6% – зернові культури, 8,0% – деревина й вироби з неї, 6,5% – текстильні матеріали та текстильні вироби, 6,0% – машини, обладнання та механізми, електротехнічне обладнання, 5,0% – молоко та молочні продукти.

Найбільш активно зовнішньоторговельні операції здійснювалися з господарюючими суб'єктами Російської Федерації та Білорусі, торгівля з якими сформувала 40% регіонального зовнішнього товарообороту, а також країн Європейського Союзу – 28%.

Найбільші зовнішньоторговельні партнери (Січень-вересень 2012 року)

26,7% – Російська Федерація
13,6% – Білорусь
6,0% – Німеччина
3,9% – Польща
3,2% – Бразилія
2,8 – Італія
2,8 – Китай
2,5 – Туреччина
2,4% – Бельгія

Транспорт та зв'язок

В області зареєстровано більше 1,5 тис. автоперевізників. З них за видами господарської діяльності пасажирські перевезення здійснюють – 338, вантажно-пасажирські – 3, вантажні – 910, таксі – 401.

Обласна мережа приміських та міжміських автобусних маршрутів налічує більше 500 маршрутів. З початку року на конкурсних засадах відкрито 2 нових та продовжено роботу 129 автобусних маршрутів, на яких задіяно 216 од. транспортних засобів. Функціонує 32 автостанції. Автобусним сполученням забезпечено 98% сільських населених пунктів.

За січень-жовтень 2012 року пасажирським автотранспортом області перевезено 70,3 млн. пас., що на 20,2% більше, ніж за відповідний період минулого року. Обсяг виконаного пасажирообороту зріс на 9,4% і становить 688,6 млн. пас.км.

В області проводилась робота щодо забезпечення сталої роботи телекомунікаційної мережі загального користування, розвитку мобільного зв'язку та доступу до мережі Інтернет. Доходи від послуг зв'язку за січень-вересень 2012 року у порівнянні з відповідним періодом минулого року збільшились на 2,9% і становлять 1031,0 млн. грн, в тому числі населенню надано послуг на 229,9 млн. грн. (+6,7%).

По території області протяжність повітряних ліній зв'язку становить майже 5 тис. км, кабельних – більше 38 тис. кілометрів, при цьому постійно ведеться робота з заміни повітряних ліній зв'язку на кабельні. Проведено планове розширення існуючих майданчиків ADSL у районних центрах області. Поштова мережа області налічує 567 об'єктів поштового зв'язку, в т.ч. сільських - 469, міських - 98.

Розвиток малого підприємництва та регуляторна політика

В області реалізована Програма розвитку малого підприємництва на 2011-2012 роки, затверджено План заходів з покращення підприємницького середовища. В рамках Програми значна увага приділялася здійсненню інформаційної, юридичної та навчальної підтримки суб'єктів підприємницької діяльності: працювала Молодіжна школа бізнесу, «гаряча лінія» для

підприємців, оновлювалася матеріально-технічна база дозвільних центрів (яких в області діє 25), надавалась фінансова підтримка на реалізацію підприємницьких проектів. З початку року з обласного бюджету було надано фінансово-кредитної підтримки у формі часткового відшкодування відсоткових ставок за кредитами на загальну суму 350 тис. грн. У цілому ж, на такі цілі вже направлено понад 3,2 млн. грн. коштів обласного та місцевих бюджетів.

Водночас впроваджуємо партнерські засади у взаємовідносинах громад та бізнесу, спрямовані на посилення його соціальної відповідальності та зростання внеску в соціально-економічний розвиток території.

За 9 місяців 2012 року кількість малих підприємств становить 5,7 тис.од., фізичних осіб-підприємців — перевищує 44 тисячі, а загальна чисельність зайнятих у сфері підприємництва — майже 110 тис. осіб. Сума надходжень до місцевих бюджетів від діяльності суб'єктів малого бізнесу, в порівнянні з відповідним періодом минулого року, зросла майже на 60% (до 217,82 млн. грн.), це п'ята частина всіх надходжень (20,1%).

На виконання Національного плану дій щодо впровадження Програми економічних реформ на 2010-2014 роки у вересні в м. Чернігові відкрито регіональний Центр надання адміністративних послуг, де органами державної влади надаються адміністративні послуги за принципом «єдиного вікна».

Обговорення найбільш гострих питань у сфері підприємництва проводилось на засіданнях Регіонального комітету економічних реформ, координаційної ради з питань розвитку підприємництва облдержадміністрації, регіональної ради підприємців.

Споживчий ринок

Для забезпечення ефективного функціонування споживчого ринку області реалізується комплекс завдань Регіональної програми розвитку внутрішньої торгівлі на 2009-2012 роки та Заходів щодо розвитку сфери побутового обслуговування населення області на 2012-2014 роки.

З початку ц. р. в області розпочали діяльність 145 об'єктів роздрібною торгівлі та ресторанного бізнесу.

За 9 місяців 2012 року в галузі побутового обслуговування у сільській місцевості розпочали діяльність 86 фізичних осіб-підприємців і створено 93 робочі місця (завдання на 2012 рік – 56).

З метою підвищення рівня забезпеченості сільського населення товарами і послугами, розвитку прямих зв'язків між місцевими товаровиробниками і споживачами та підтримки діяльності споживчої кооперації реалізуються положення Угоди між обласною державною адміністрацією, обласною радою та обласною спілкою споживчих товариств про спільні дії щодо розвитку кооперативного руху на 2009-2013 роки.

Із 446 населених пунктів області, в яких відсутня стаціонарна мережа магазинів, виїзна торгівля налагоджена в 404. Із 763 населених пунктів регіону, де відсутня стаціонарна мережа об'єктів сфери побуту, виїзне обслуговування здійснювалось у 652.

За підсумками 10 місяців 2012 року оборот роздрібної торгівлі за всіма каналами реалізації склав 11,9 млрд. грн. і збільшився на 13,4%, обсяг реалізованих послуг – на 4,9%.

Податково-бюджетна політика

До загального фонду бюджетів усіх рівнів мобілізовано 7509,3 млн. грн. податків, зборів та інших обов'язкових платежів, чим забезпечено приріст надходжень у порівнянні з відповідним періодом минулого року на 622,5 млн. грн. або на 9,0%.

До загального фонду Державного бюджету надійшло 4584,3 млн. грн. податків, зборів та інших обов'язкових платежів, які контролюються податковою службою, що на 2,3% більше аналогічного періоду минулого року. Область займає за цим показником 4 місце серед регіонів за обсягами збору (без врахування зборів по великих платниках податків інших областей України, які обслуговуються в спеціалізованих державних податкових інспекціях). До загального фонду Державного бюджету від митних та інших органів надійшло 1780,1 млн. грн., що 24,3% відповідного періоду 2011 року.

До загального фонду місцевих бюджетів (без врахування трансфертів) надійшло 1144,9 млн. гривень. Порівняно з відповідним періодом минулого року доходи зросли на 171,1 млн. грн. або на 17,6%. Найбільший приріст надходжень спостерігався по платі за землю (51,6%) та платі за користування надрами (24,3%).

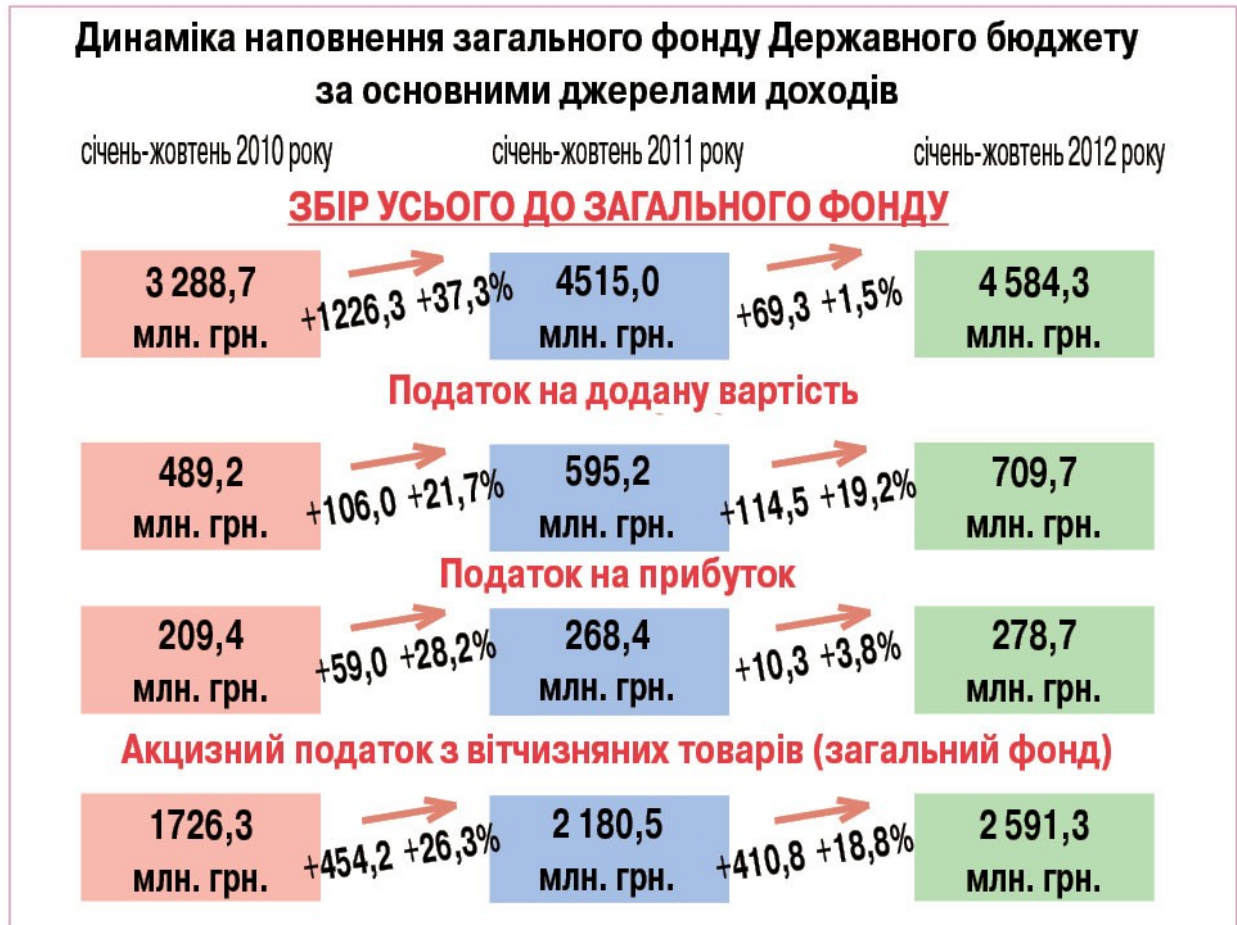
У структурі доходів місцевих бюджетів найбільшу питому вагу має податок на доходи фізичних осіб (76,3%). Його приріст проти відповідного періоду минулого року склав 108,1 млн. гривень. Суттєво зросли надходження екологічного податку, якого надійшло 17,5 млн. грн., що на 9,5 млн. грн. більше надходжень відповідного періоду 2011 року. Фіксованого сільгосподатку отримано 3,2 млн. грн., в порівнянні з січнем-жовтнем 2011 року надходження зросли на 10,3%.

Видатки загального і спеціального фондів місцевих бюджетів склали 3795,6 млн. грн., що на 624,5 млн. грн. або на 19,7% більше у порівнянні з відповідним періодом 2011 року.

Видатки на фінансування установ освіти зросли на 264,2 млн. грн. (+25,8%), охорони здоров'я – на 177,2 млн. грн. (+26,5%), соціального захисту та соціального забезпечення – на 174,1 млн. грн. (+23,2%), культури і мистецтва

– на 38,9 млн. грн. (+27,5%), фізичної культури і спорту – на 5,3 млн. грн. (+18,5%).

На здійснення заходів з виконання державних програм соціального захисту населення використано 807,6 млн. грн. коштів субвенцій з Державного бюджету, що більше в порівнянні з відповідним періодом минулого року на 151,4 млн. грн. (+23,1%).

У структурі видатків зведеного бюджету області (без субвенції з Державного бюджету) за економічною сутністю питома вага видатків на заробітну плату з нарахуванням складає 76,3%, оплату комунальних послуг та енергоносіїв – 10,7%, продукти харчування та медикаменти – 3,6%, трансферти населенню – 1,2%, інші видатки та кредитування – 8,2%.

Соціальна сфера

Індекс людського розвитку

Одним із узагальнюючих показників, який визначає рівень життя населення регіону, є індекс людського розвитку (ІЛР), кількісні значення складових якого певною мірою відображають ефективність діяльності органів державної влади щодо розвитку людського потенціалу. За результатами рейтингової оцінки індексу людського розвитку у 2011 році Чернігівську область віднесено до регіонів основної групи і визначено 7 місце. При цьому протягом останніх років регіон покращує свої рейтингові позиції (2011 – 8 місце, 2010 – 15 місце, 2009 – 19 місце, 2008 – 23 місце).

Найкращі позиції за 2011 рік серед складових людського розвитку відзначились за значеннями інтегральних індексів: стану та охорони здоров'я (2 місце), рівня освіти та екологічної ситуації (10 місця), соціального середовища (12 місце). За індексом фінансування людського розвитку область посіла 13 місце, за індексом демографічного розвитку — 15 місце. Слід зазначити, що порівняно з 2010 роком область покращила параметри стану та охорони здоров'я на 15 позицій, рейтинг за індексом демографічного розвитку – на 4 позиції та на 3 позиції – за індексом соціального середовища.

Доходи населення

Серед основних пріоритетів діяльності обласної державної адміністрації є збереження та закріплення позитивної тенденції зростання доходів, підвищення добробуту та якості життя населення.

Номінальна середньомісячна заробітна плата працівників у жовтні 2012 року становила 2370 грн., у середньому за січень-жовтень – 2285 грн., що на 17,8% більше відповідного періоду минулого року, а у реальному вимірі – на 19,0%. Розмір середньомісячної заробітної плати в 2 рази перевищував законодавчо встановлений мінімальний її рівень та прожитковий мінімум для працездатних осіб (1118 гривень). При цьому частка працівників, яким заробітна плата нарахована в межах мінімальної, зменшилася з 2,6% у вересні 2011 року до 2,1% у вересні поточного.

За видами економічної діяльності найвищий рівень середньомісячної заробітної плати залишається у працівників сфери фінансової діяльності (3400 грн.), найнижчий – у діяльності готелів та ресторанів (1561 гривень).

Ринок праці

Одним з головних пріоритетів соціальної політики держави є забезпечення ефективної зайнятості населення. Показник рівня зайнятості населення у віці 15-70 рр., визначений за методологією МОП, становить по області 59,8% і є більшим середнього показника по країні (59,6%). Ринок праці за 10 місяців 2012 року поповнився 17,5 тисячами нових робочих місць, що складає 111,0% річного завдання. При цьому чисельність осіб, працевлаштованих на робочі місця, створені юридичними особами, зросла з 4,5 тис. осіб (10 міс. 2011) до 5,3 тис. осіб (10 міс. 2012) – тобто на 17,8%.

За сприяння служби зайнятості за січень-жовтень 17,6 тис. незайнятих громадян (40% громадян на обліку) отримали роботу, в т. ч. 1,4 тис. осіб працевлаштовані за рахунок надання дотацій роботодавцям, 450 осіб – шляхом виплати допомоги по безробіттю для організації підприємницької діяльності.

Професійну підготовку, перепідготовку та підвищення кваліфікації пройшли понад 5 тис. безробітних. До участі в оплачуваних громадських роботах протягом 10 місяців п.р. залучено 9,7 тис. осіб. Зокрема, 5,8 тис. безробітних займались благоустроєм територій (населених пунктів, доріг, упорядкуванням меморіалів, пам'ятників), 767 безробітних надавали допомогу особам похилого віку, ветеранам війни та праці (охоплено послугами та допомогою 1,5 тис. осіб).

Протягом 2012 року до програм сприяння зайнятості залучено 3/4 громадян, що перебували на обліку. Станом на 01.11.2012 на обліку в центрах зайнятості області перебувало 12,6 тис. безробітних громадян. Рівень зареєстрованого безробіття становить 2,0% постійного населення працездатного віку, що є меншим за показник на початок року (2,4%).

Соціальний захист

У сфері соціального захисту основна увага приділялась питанням реформування системи соціальної підтримки населення шляхом удосконалення механізмів надання допомог, пільг та субсидій найбільш уразливим верствам населення. Станом на 01.10.2012 державні соціальні допомоги отримувало 72,7 тис. осіб. На їх виплату використано 516,9 млн. грн. Виплата всіх видів державних соціальних допомог проводиться вчасно.

Правом на субсидії по оплаті за житлово-комунальні послуги, скраплений газ та тверде паливо користуються 31,4 тис. сімей, на ці цілі спрямовано 46,1 млн. грн. Третина населення, або 377,2 тисячі жителів області, мають право на пільги з оплати житлово-комунальних послуг, твердого палива та скрапленого газу та інші. Їх надано на суму 164 млн. грн. В усіх управліннях праці та соціального захисту населення надання соціальної допомоги проводиться за принципом Єдиної приймальної, що спрощує механізм надання гарантованої державної допомоги.

Важливу роль у соціальному захисті одиноких непрацездатних громадян відіграють 26 територіальних центрів соціального обслуговування, що надають близько 50 різноманітних видів послуг. При них створено відділення соціальної допомоги вдома, де на обслуговуванні перебувають майже 22 тис. одиноких непрацездатних громадян. У 29 стаціонарних відділеннях територіальних центрів проживає 646 осіб.

Проводиться робота з розвитку нових видів соціальних послуг та інноваційних форм соціальної роботи. Реабілітацію дітей-інвалідів в області здійснює 4 центри соціальної реабілітації, де з початку року послуги отримали 522 дитини.

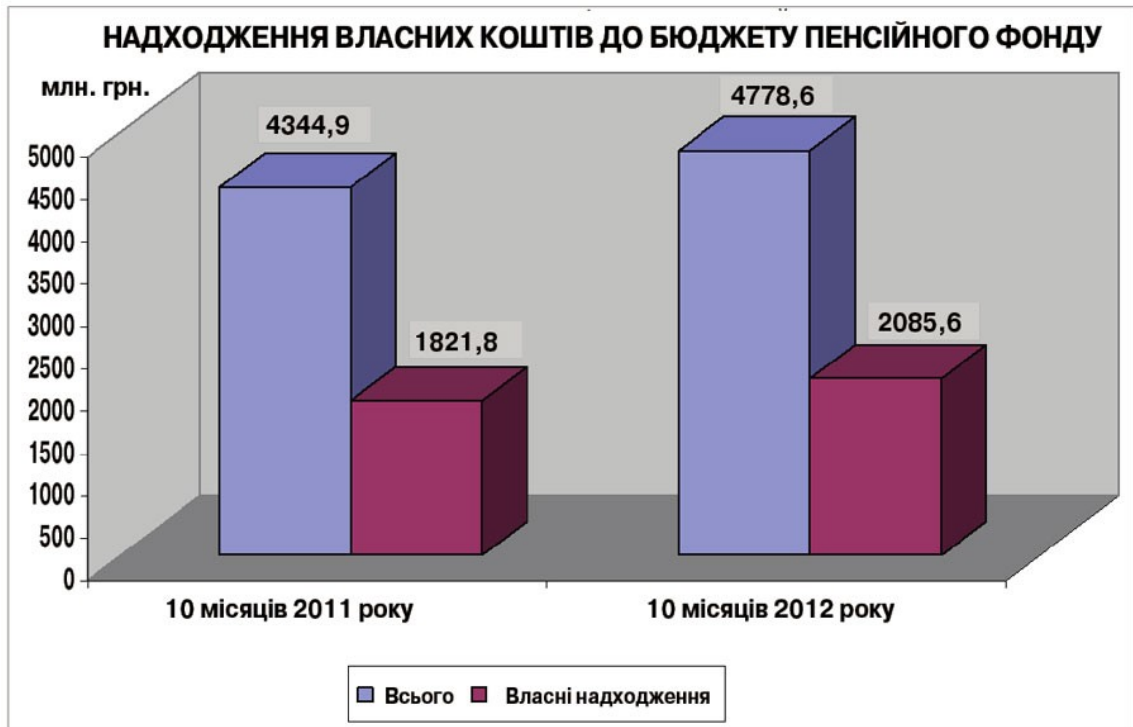
З початку року інвалідам видано 1470 од. технічних засобів реабілітації, із них 460 інвалідних колясок, направлення для отримання інвалідами 10341 од. протезно-ортопедичних виробів. 618 інвалідів та ветеранів війни забезпечено санаторно-курортним лікуванням, 39 – отримали автомобілі.

В області проживає 85,4 тис. громадян, постраждалих внаслідок Чорнобильської катастрофи, серед яких 15,8 тис. дітей, 10,4 тис. учасників ліквідації наслідків аварії на ЧАЕС та 4,7 тис. інвалідів.

На соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, на 2012 рік з Державного бюджету передбачено 52,6 млн. грн., або на 1,6 млн. грн. більше, ніж у 2011 році. На оздоровлення та санаторно-курортне лікування чорнобильців області виділено 2698 путівок, з них 1680 – для дітей у складі груп та 173 – для дитини у супроводі батьків.

Пенсійне забезпечення

У сфері пенсійного забезпечення робота спрямовувалась на реалізацію завдань, пов'язаних із пенсійною реформою, забезпечення надходжень коштів до бюджету фонду, стабільне фінансування виплат пенсій.

Протягом 10 місяців 2012 року до бюджету Пенсійного фонду надійшло 4778,6 млн. грн., що на 10,0% більше відповідного періоду 2011 року. Власні доходи зросли на 14,5% і склали 2085,6 млн. грн.

Забезпечено своєчасне призначення, проведення перерахунків та виплата в повному обсязі пенсій 373,7 тис. пенсіонерів області, з них призначено 11,2 тис. нових пенсій, проведено 37,2 тис. поточних перерахунків за зверненнями громадян.

Середній розмір пенсії в області станом на 1 листопада 2012 року складає 1309,63 грн., що на 177,55 грн., або на 15,7%, більше, ніж на початок року, та на 53,0% перевищує прожитковий мінімум для осіб, які втратили працездатність.

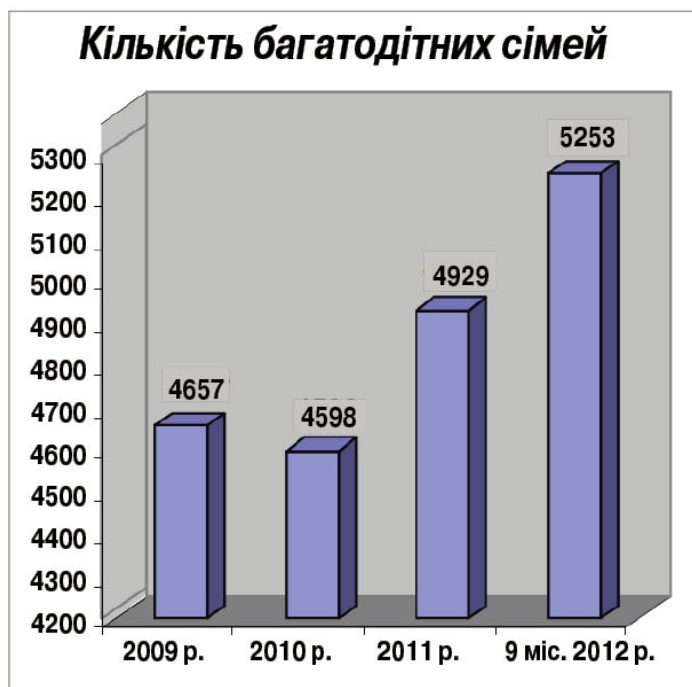
З початку року майже в 3 рази (з 225,5 тис. до 80,9 тис.) скоротилася кількість громадян, розмір пенсії яких менше 1 тис. гривень. Загальний обсяг видатків на пенсійні виплати та інші заплановані витрати склав 4812,1 млн. грн., що на 9,4% більше, ніж за відповідний період минулого року. Недоїмка до Пенсійного фонду по внесках на загальнообов'язкове державне пенсійне страхування з початку року зменшилась на 4,6 млн. грн. або на 23,3 % і на 01.11.2012 становила 15,2 млн. грн.

Завдяки вжитим заходам щодо легалізації заробітних плат збільшилась з початку року до 12,8 тис. кількість страхувальників, що в подальшому позитивно впливатиме на майбутню пенсію.

Сімейна та молодіжна політика

Робота обласної державної адміністрації спрямовується на виконання пріоритетних завдань щодо поліпшення демографічної ситуації, забезпечення умов для розвитку сімей, підтримки і розвитку мережі прийомних сімей та дитячих будинків сімейного типу, запобігання бездоглядності, безпритульності серед дітей, організації відпочинку та оздоровлення дітей.

В області налічується 5253 багатодітні сім'ї. Діти з 3 тисяч таких сімей звільнені від оплати за харчування в закладах освіти; безкоштовно відвідують гуртки, секції; 990 сімей отримали гуманітарну допомогу; 23 сім'ї, в яких виховується 149 дітей, отримали будівельні матеріали, дитячі меблі, побутову техніку.

Протягом року 78,1% багатодітних сімей отримали пільги з оплати житлово-комунальних послуг, 41,9% – на придбання твердого палива та скрапленого газу, 45,7% отримали знижку з оплати послуг зв'язку. Забезпечено пільговий проїзд дітей з багатодітних сімей на суму 292,1 тис. грн. У 2012 році 896 жінкам області присвоєно почесне звання України «Мати-героїня». До Адміністрації Президента України для підготовки відповідних указів щодо присвоєння почесного звання України «Мати-героїня» направлено ще 357 справ.

Сімейними формами виховання в області охоплено 76,8% дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування. Станом на 01.11.2012 функціонувало 11 дитячих будинків сімейного типу, де виховується 360 дітей, що на 11,1% більше, ніж минулого року. На виплату державної соціальної допомоги з початку року спрямовано 9,41 млн. грн. На реалізацію Програми оздоровлення та відпочинку дітей області використано понад 47,2 млн. грн., що на 11,3 млн. грн. більше, ніж у 2011 році. В області функціонувало 25 закладів оздоровлення та відпочинку, 518 таборів з денним перебуванням, 14 таборів праці та відпочинку, 2 наметових табори. Оздоровчими та відпочинковими послугами охоплено майже 61 тис. дітей або 66,6% їх загальної кількості. Такими послугами забезпечено 100% дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування; 78,3% дітей з багатодітних та малозабезпечених сімей; 56,2% дітей-інвалідів; 91,0% дітей, батьки яких загинули від нещасних випадків на виробництві або під час виконання службових обов'язків.

Протягом 9 місяців 2012 року відбулося понад 650 молодіжних заходів, серед яких традиційний Міжнародний молодіжний фестиваль «Дружба» та обласний молодіжний форум.

Молодіжним центром праці протягом року понад 2500 особам надано консультації з питань працевлаштування. В області організовано роботу 6 молодіжних трудових загонів, які працювали у сільськогосподарській сфері, та 26 загонів – у сфері побутового обслуговування, впорядкування парків, історичних пам'яток Чернігівщини.

Охорона здоров'я

Головною метою розвитку системи охорони здоров'я на 2012 рік визначено реформування галузі для забезпечення якісної та доступної медичної допомоги населенню. Реформування здійснюється відповідно до плану-графіка на 2010-2014 роки, і розпочалося з реорганізації первинної ланки медико-санітарної допомоги. З початку 2012 року проведена реорганізація 2 сільських дільничних лікарень та 1 ФАПу в сільські лікарські амбулаторії загальної практики-сімейної медицини, 1 сільської лікарської амбулаторії у ФАП. Медична допомога на засадах загальної практики-сімейної медицини надається у 128 закладах, працює 251 сімейний лікар.

Всього медичну допомогу мешканцям області надає 901 медичний заклад, у т. ч. 35 обласних, 13 міських закладів, 22 центральні районні лікарні, 14 районних лікарень, 20 сільських дільничних лікарень, 100 лікарських амбулаторій (з них 96 сільських), 697 ФАПів. На їх утримання протягом 9 місяців поточного року спрямовано 754,8 млн. грн., що на 25,2% більше відповідного періоду минулого року. Видатки на одного мешканця збільшилися на 26,4% і становлять 698,95 грн.

З усіх джерел фінансування на поліпшення матеріально-технічної бази закладів охорони здоров'я використано 23,5 млн. грн., з них 15,5 млн. грн. – на реконструкцію, капітальні та поточні ремонти; 6,3 млн. грн. – на придбання медичного обладнання та апаратури; 1,7 млн. грн. – санітарних автомобілів, парк яких поповнився на 13 одиниць.

Після реконструкції відкрито: травматологічний пункт Чернігівської міської лікарні № 2; терапевтичне відділення та відділення інтенсивної терапії Носівської ЦРЛ, харчоблок Коропської ЦРЛ, після проведення реконструкції – пологовий та операційний блоки Ніжинського пологового будинку, сучасний центр малоінвазивної хірургії та лазерних методів лікування ока у міській лікарні № 2, у м. Прилуки – амбулаторію загальної практики-сімейної медицини, нове фізіотерапевтичне відділення Менської ЦРЛ.

Продовжується розширення мережі закладів «Лікарня, доброзичлива до дитини». В області функціонують 20 таких закладів, у яких народжується 92,2 % немовлят (Україна – 62,0%).

Освіта

Забезпечення рівного доступу дітей до якісної освіти, підвищення ефективності функціонування опорних шкіл та освітніх округів, збільшення охоплення дітей дошкільною освітою, підвищення статусу вчителя – основні завдання, над якими працюють освітні заклади регіону.

У рамках обласної цільової Програми розвитку дошкільної освіти на 2011-2017 роки з початку року відкрито 7 дитячих садків, створено 7

навчально-виховних комплексів. Розпочали роботу 13 додаткових груп на базі діючих дошкільних закладів. Прикладом плідної співпраці бізнесу і влади стало відкриття реконструйованого приміщення дитячого садка в с. Яблунівка Прилуцького району. На даний час в області функціонує 402 дошкільні навчальні заклади. Усіма формами дошкільної освіти охоплено 96,9 відсотка дітей віком від 3 до 6 років.

1 вересня 2012 року в Чернігівському районі відкрився Седнівський навчально-виховний комплекс. У жовтні відкрито сучасне приміщення Новобасанської школи Бобровицького району. Триває будівництво ще п'яти сучасних навчальних закладів.

З метою забезпечення дітям сільської місцевості рівного доступу до якісної освіти затверджено оновлену мережу опорних шкіл, яких нині в області 121, з них 111 – у сільській місцевості. Першочергово забезпечується їх ремонт та поповнення сучасним обладнанням. У цьому році для них придбано 61 мультимедійний комплекс.

У новому навчальному році загальноосвітніми навчальними закладами області отримано 48 сучасних комп'ютерних комплексів. Організованим регулярним підвезенням охоплено 99,5% учнів, які проживають за межею пішохідної доступності. До 1 вересня за державною та обласною програмами відділи освіти отримали 40 нових шкільних автобусів. Різними видами харчування забезпечено 98,2 % школярів, гаряче харчування організовано для 83,5 % учнів. Усі діти-сироти та діти, позбавлені батьківського піклування, 97,5% учнів 1-4 класів отримують харчування за рахунок коштів місцевих бюджетів.

Суттєві кроки зроблено для розвитку позашкільної освіти, де діє 69 закладів. Здійснюються заходи, спрямовані на підтримку обдарованих дітей. У цьому році 47 учнів шкіл області здобули в інтелектуальних змаганнях 50 дипломів всеукраїнського і міжнародного рівнів. Переможцям олімпіад і конкурсів щорічно виплачуються 30 стипендій облдержадміністрації. У цьому навчальному році два переможці Всеукраїнських інтелектуальних змагань удостоєні стипендії Президента України, один – Кабінету Міністрів України. 3 січня 2012 року розпочав роботу обласний комунальний позашкільний заклад «Чернігівська Мала академія наук учнівської молоді».

Важливе місце у забезпеченні прав юних громадян на освіту та соціальний захист посідають інтернатні заклади, у яких створюються умови для комплексної соціальної, психологічної, фізичної адаптації вихованців. Наразі здійснюється реорганізація Прилуцького дошкільного навчального закладу «Дитячий будинок інтернатного типу» шляхом перетворення на комунальний заклад «Прилуцький навчально-реабілітаційний Центр».

Освітню діяльність з підготовки кваліфікованих робітників здійснює 21 державний професійно-технічний навчальний заклад, де навчається 7,9 тисячі учнів з 80 професій. У рамках реалізації Регіональної цільової програми розвитку професійно-технічної освіти Чернігівщини на 2011-2015 роки проведено ряд заходів щодо зміцнення та оновлення навчально-матеріальної бази, підвищення професійної компетенції викладачів та учнів.

Систему вищої освіти області формують 23 заклади вищої освіти, у тому числі 3 університети, 2 інститути, 4 училища, 5 технікумів та 9 коледжів. Вони забезпечують навчання більше 30 тисяч студентів, з них понад 21 тис. осіб — за денною формою. У ході реорганізації вищих навчальних закладів Чернігівський радіомеханічний технікум перейменовано в Державний вищий навчальний заклад «Чернігівський технікум транспорту та комп'ютерних технологій».

Вживаються заходи щодо соціального захисту педагогічних працівників. Санаторій-профілакторій на базі Чернігівського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти забезпечено найсучаснішим обладнанням. У ході підвищення кваліфікації педагогічні працівники мають змогу оздоровлюватися.

Щорічно до Дня працівників освіти вручаються дипломи та грошові премії педагогічним працівникам, лауреатам обласної премії імені Софії Русової та науково-педагогічним працівникам, лауреатам обласної премії імені Георгія Вороного.

Фізична культура та спорт

На 2012 рік головними завданнями в галузі фізичної культури та спорту було визначено заходи з проведення в області «Року спорту та здорового способу життя», залучення населення до занять фізичною культурою і спортом, збереження і розширення мережі фізкультурно-спортивних закладів, будівництво нових та оновлення наявних спортивних споруд. Протягом звітнього періоду відкрито 6 фізкультурно-оздоровчих клубів та легалізовано діяльність 5 нових громадських організацій фізкультурно-спортивного спрямування, кількість яких в області зросла до 59. До систематичних занять спортом, фізкультурно-оздоровчої і реабілітаційної роботи залучено майже 95 тис. осіб, у т.ч. понад 50 тис. дітей та підлітків, 15,8 тис. з яких систематично займаються у спортивних школах.

На офіційних міжнародних змаганнях серед дорослих, юніорів і юнаків з початку року завойовано 72 медалі в 10 видах спорту, з яких 22 золоті. Підготовлено 32 майстри спорту України, 2 майстри спорту міжнародного класу та 1 заслуженого майстра спорту.

Розвиток культури та туризму

Мережу закладів культури і мистецтв області формують 1684 одиниць із загальною чисельністю працюючих понад 7 тисяч осіб. На покращення матеріально-технічної бази закладів культури області протягом 9 місяців використано 4,9 млн. грн, проведено 300 капітальних та поточних ремонтів.

На поповнення бібліотечного фонду обласних бібліотек спрямовано 490,0 тис. грн. З метою реалізації творчих здібностей населення упродовж року в області проведено 92 культурно-мистецькі заходи обласного рівня.

Суспільно-політична ситуація

Інформаційний простір. В області здійснюють мовлення 40 місцевих телерадіоорганізацій, серед яких 2 державні, 18 комунальних та 20 приватних. У тому числі працюють дві ефірні телерадіокомпанії, сигнал яких

розповсюджується на всю область (Чернігівська обласна державна телерадіокомпанія (ОДТРК) та КП «Телерадіоагентство «Новий Чернігів»). Крім цього, в області працює 27 телерадіоорганізацій загальнонаціонального мовлення.

Як один з пріоритетних напрямків діяльності розглядається впровадження цифрового телерадіомовлення. Загалом на даний час на Чернігівщині у цифровому форматі працює 32 телеканали. Крім загальнонаціональних мовників, відповідні ліцензії Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення мають також місцеві мовники – Чернігівська ОДТРК та Новгород-Сіверська регіональна державна телерадіокомпанія «Сіверська», які вже ведуть цілодобове мовлення у цифровому форматі з 1 січня 2012 року. В області зареєстровано 50 суб'єктів видавничої справи, здійснюють діяльність понад 60 поліграфічних підприємств різних форм власності.

Регулярно виходять у світ 95 друкованих періодичних видань (86 газет та 9 журналів), загальним разовим тиражем понад 1 млн. 120 тис. примірників. За тематичною спрямованістю: громадсько- та суспільно-політичні – 47 видань, інформаційні – 22, рекламні – 9, наукові та освітні – 7, релігійні – 4, для дозвілля – 3, інші – 3. За сферою розповсюдження: 8 загальнодержавних, 1 міжобласне, 86 місцевих. До комунальної власності належить 27 видань. В інформаційній сфері реалізуються обласні програми підтримки розвитку інформаційно-видавничої сфери Чернігівщини на 2012–2015 роки; висвітлення діяльності обласної державної адміністрації та обласної ради засобами телерадіомовлення в Чернігівській області на 2011–2015 роки. У рамках цих програм здійснюється фінансова підтримка періодичних видань, видання книжок місцевих авторів, забезпечується сурдопереклад програм ОДТРК, проводяться інформаційні та презентаційні заходи.

Співпраця з громадськістю та політичними партіями

Обласною державною адміністрацією відповідно до чинного законодавства забезпечувались співпраця та взаємодія з політичними партіями та інститутами громадянського суспільства у напрямі реалізації державної політики щодо утвердження ідеології державотворення та забезпечення національно-патріотичного виховання населення, а також налагодження комунікацій з громадськістю області.

Станом на 1 листопада в області діють 484 обласні громадські організації, з яких 281 зареєстровано та 203 легалізовано шляхом письмового повідомлення про заснування; 170 обласних осередків політичних партій, 10 з яких було зареєстровано протягом року. Крім того, нараховується 159 об'єднань громадян: 58 профспілкових організацій, 91 благодійних фондів та організацій, 10 творчих спілок.

**Підготував методист НМЦ ПТО
В.П. Зінченко**